

Sonanty

Autor: Halina Karaś

Sonanty (łac. *sonans*, 'tis ‘dźwięczący’) to spółgłoski zgłoskotwórcze z szeregu płynnych, które mogą być ośrodkami sylaby, nieistniejące dziś w języku polskim. W języku prasłowiańskim były 4 sonanty W, < (twarde) i W’, <’ (miękkie) zróżnicowane iloczynowo (tzn. mogły być długie i krótkie, zob. Iloczas). W większości języków słowiańskich (i w języku polskim) sonanty uległy wokalizacji, tzn. przekształciły się w połączenia: samogłoska + zwykła (niezgłoskotwórcza) spółgłoska płynna. Ich rozwój w języku polskim był różny w zależności od sąsiedztwa fonetycznego. Odmienne niż na pozostałych terenach Polski rozwinęło się sonantyczne <’ na Mazowszu, gdzie dało ’el: mielli, pielli, wywielga (po spółgłoskach wargowych) lub ’oł: mioł, pioł, wiołny (przed spółgłoskami przedniojęzykowo-zębowymi). Jest to bardzo stara różnica między dialektem mazowieckim a pozostałymi dialektami polskimi, w których występuje w tej pozycji eł, ił: meł, peł, wełna, wilga. Na Mazowszu dłużej też niż w Małopolsce i Wielkopolsce utrzymała się miękkość spółgłosek przed ar (← W’) w pozycji przed przedniojęzykowo-zębowymi w gwarowych formach wyrazów siarna, siorek i w nazwach miejscowych Dziarniki, Dziarnowo. Zob. Kontynuanty sonantów *l’, *W’.